

Sorø, den 18. juni 2019

Region Sjælland, Regional Udvikling
via mail til: naturmiljo@regionsjaelland.dk

Vedr. partshøring af udkast til råstofindvindingstilladelse på Munke Bjergbyvej/Døjringevej 23, Sorø Kommune

Danmarks Naturfredningsforenings afdeling i Sorø (DN Sorø) har nedenstående bemærkninger til det udkast til råstofindvindingstilladelse på Munke Bjergbyvej/Døjringevej 23, Sorø Kommune, matr. nr. 9k, 9ck, 9ci, 9cf, 6e, 7d, 15p, 16f, 10bx Munke Bjergby By, som Region Sjælland har i partshøring.

Vi skal venligst gøre opmærksom, at en tilladelse vil bortgrave de eneste kendte ynglesøer for Bilag IV-arten Strandtudse.

En gennemgang af grusgravsområdet, som DN Sorø foretog, i forbindelse med forberedelse af en offentlig tur d. 8. maj 2019 viste, at eneste ynglesøer i grusgravsområdet syd for Munkebjergbyvej, nord for Døjringevej, vest for Veddevej er i det område, som med tilladelsen yderligere ønskes gravet.

De to lavvandede søer var beliggende umiddelbart nord for Spejdergrunden med indkørsel fra Veddevej og rummede i forbindelse med besigtigelsen mindst 1.000 haletudser af Strandtudse. Der er efter alt at dømme tale om de eneste ynglevandhuller af arten i forbindelse med indlandsforekomsten ved Munke Bjergby, der samtidigt er eneste forekomst i indlandet på Sjælland – og kun en ud af 5 forekomster i Østdanmark.

Arten er på den danske rødliste og generelt meget sårbar og truet, jf. den gældende forvaltningsplan for Strandtudsen udgivet af Naturstyrelsen, nu overtaget af Miljøstyrelsen. Der kan findes via dette link:

<https://mst.dk/service/publikationer/publikationsarkiv/2016/jan/forvaltningsplan-for-strandtudse/>

Vi vil derfor henvise til de love og regler, som er gengivet i forvaltningsplanen for Strandtudsen. Særlig vigtig er: Habitatbekendtgørelsen eller Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale beskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (BEK nr. 408 af 01/05/2007). Der fremgår følgende af §9 og §10 i bekendtgørelsen:
Ifølge habitatbekendtgørelsen §9 og §10 gælder følgende:

§ 10. Ved administration af de i §§ 7 og 8 nævnte bestemmelser kan der ikke gives tilladelse, dispensation, godkendelse mv., hvis det ansøgte kan

1) beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a), eller

2) ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b) i alle livsstadier.
Stk. 2. Vurderingen skal fremgå af de afgørelser, der bliver truffet efter de i §§ 7 og 8 nævnte bestemmelser.

§ 11. Myndigheden kan fravige § 10, hvis der ikke findes et tilfredsstillende alternativ, og hvis fravigelsen ikke hindrer, at den pågældende bestands bevaringsstatus opretholdes i dens naturlige udbredelsesområde. Fravigelse kan kun ske i de situationer, hvor det ansøgte har til formål at

1) beskytte vilde dyr og planter og bevare naturtyperne,

2) forhindre alvorlig skade navnlig på afgrøder, besætning, skove, fiskeri, vand og andre former for ejendom,

3) sikre hensyn til den offentlige sundhed og sikkerhed eller af andre bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af social og økonomisk art, og hensyn til væsentlige gavnlige virkninger på miljøet, eller

4) fremme forskning og undervisning, genopretning af en bestand, genudsætning af disse arter og opdræt med henblik herpå, herunder kunstig opformering af planter.

Stk. 2. Beslutning om at fravige stk. 1 træffes af den myndighed, som er tillagt kompetence til at træffe afgørelse efter de almindelige regler i den lovgivning, der regulerer det pågældende område.

Stk. 3. Før der træffes afgørelse om at fravige stk. 1, skal den pågældende myndighed indhente udtalelse fra miljø- og fødevareministeren.

Stk. 4. Beslutning om at fravige, jf. stk. 1, skal meddeles miljø- og fødevareministeren med henblik på information af Europa-Kommissionen.

Det er DN Sorø's vurdering, at en tilladelse, som den anførte, vil ødelægge yngleområdet og størstedelen af fødesøgningsområdet for Strandtudsen's indlandsforekomst ved Munkebjergby, samt direkte slå størstedelen af bestanden ihjel, der normalt vil være nedgravet i dagtimerne, eller i yngletiden forekomme delvist i ynglevandhullerne.

Ifølge Forvaltningsplanen for Strandtudsen vil det være muligt i medfør af Råstofloven at stille krav om efterbehandling af grusgravsområdet til gavn for Strandtudsen. Det bemærkes, at der kræves ekspertviden for at kunne designe et efterbehandlet område til gavn for arten. Vi vil i øvrigt anbefale, at der laves en lokal forvaltningsplan for bestanden med inddragelse af Sorø Kommune og Miljøstyrelsen. Der gøres opmærksom på, at større dybe søer er uegnede som ynglehabitat for Strandtudsen, jf. de i gravetilladelsen ønskede søer, der bliver tilbage i området efter gravningen.

Vi gør endvidere opmærksom på, at der i Naturbeskyttelsesloven om artsbeskyttelse fremgår:

"Kapitel 5 - Beskyttelse af plante- og dyrearter m.v.

§ 29 a. De dyrearter, der er nævnt i bilag 3 til loven, må ikke forsætligt forstyrres med skadelig virkning for arten eller bestanden. Forbuddet gælder i forhold til alle livsstadier af de omfattede dyrearter.

Stk. 2. Yngle- eller rasteområder for de arter, der er nævnt i bilag 3 til loven, må ikke beskadiges eller ødelægges.

§ 29 b. Miljø- og fødevareministeren kan udfærdige forvaltningsplaner og iværksætte andre tiltag, herunder yde tilskud, med henblik på bevaring af de arter eller bestande af disse, der er nævnt i bilag 3 til loven.

§ 30. Miljø- og fødevareministeren fastsætter regler med henblik på at beskytte eller regulere udnyttelsen af vilde dyre- og plantearter, herunder regler om konservering, registrering og mærkning af sådanne arter og dele og produkter af disse. Der kan herunder fastsættes regler om, at ministeren uden retskendelse kan lade udtage prøver af individer af bestemte vilde dyrearter. Reglerne kan omfatte arter, der stammer både fra Danmark og fra udlandet.

Stk. 2. Miljø- og fødevareministeren iværksætter de bevaringsforanstaltninger, der er nødvendige for at sikre, at det ikke medfører en væsentlig negativ virkning for bevaringsstatus for de arter, som er nævnt i bilag 3 til loven, når de utilsigtet indfanges eller slås ihjel. Bevaringsforanstaltninger iværksættes på grundlag af overvågning eller yderligere undersøgelser.

Stk. 3. Miljø- og fødevareministeren iværksætter de foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre, at indsamling i naturen af enheder af de vilde dyre- og plantearter, som er nævnt i bilag 4 til loven, og udnyttelsen heraf er forenelig med hensynet til at bevare disse arter.

Stk. 4. Miljø- og fødevareministeren fastsætter regler for at gennemføre foranstaltninger som nævnt i stk. 2 og 3."

Bilag 3 til Naturbeskyttelsesloven er Bilag IV-arterne i Habitatdirektivet, herunder Strandtudsen.

Den i udkastet anførte bestemmelse om Strandtudse: " Strandtudser • Før bortgravning af skråningsanlæg skal det sikres, at skrånningen ikke huser strandtudser i dvale.", mener vi på baggrund af ovenstående således er helt utilstrækkelig i forhold til sikring af arten. Desuden forekommer ikke kun i skrånninger, men kan være i spredt i hele området. Den forekommer tillige normalt kun i dvaletilstand i forbindelse med overvintring og indvindingen forudsættes gennemført hele året. Endelig redegøres ikke konkret for, hvordan individerne skal blive sporet og sorteret fra i forbindelse med gravningen.

Udover ovennævnte om Strandtudse, mener vi, at der i en tilladelse bør redegøres for evt. negative effekter på vandføringen i Tude Å ved en sænkelse af grundvandsstanden i området som følge af øget gravning, jævnfør vores nylige klage over råstofindvinding ved Dyssevej, og det forhold, at

Tudeåen løb tør i sommeren i 2018 nedstrøms Plantagevej. Det er ikke tidligere set, at åen er løbet tør om sommeren. Selvom sommeren var usædvanlig tør løb flere lignende vandløb på Vestsjælland ikke tør, hvorfor den intensive råstofindvindingen med dræning fra åen til omgivelserne og mindre tilløb af vand fra omgivelserne til åen er en sandsynlig årsag.

Vi mener, at forholdet om en øget dræning af Tude Å og evt. andre §3-beskyttede søer, moser og enge i nærheden af grusgravningsområdet bør udredes i grundlaget for en eventuel tilladelse til råstofindvinding. Vi henviser til, at §3-beskyttelsen i Naturbeskyttelsesloven også må gælde i forbindelse med sænkning af grundvand til skade for de beskyttede naturtyper.

Vi gør endvidere opmærksom på nedenstående uddrag fra den gældende kommuneplan for Sorø Kommune:

" I de potentielle naturområder skal kommunen tage særlige hensyn til muligheden for at skabe ny natur. Det er områder, hvor der ofte er gunstige forudsætninger for at genetablere tidligere natur, som i råstofområderne. Der er særligt gode muligheder for at etablere ny natur i færdiggravede råstofgrave, så de er medtaget som potentielle naturområder. En af de vigtigste årsager til tilbagegangen for Danmarks natur er påvirkning med næringsstoffer, som stammer fra landbrugets gødsning og fra atmosfærisk nedfald af især kvælstof fra landbrug, industri mm. Resultatet er, at jordbundens indhold af næringsstoffer de fleste steder er så højt, at almindelige planter som brændenælder og høje græsser vokser alt for godt og kvæler mere sjældne arter.

En anden væsentlig grund til tilbagegangen for den sjældne natur er tilgroning, fordi langt færre marginale landbrugsjorder afgræsses. Skrænter, skråninger og overdrev gror derfor til. Når det sker, forsvinder mange sjældne arter, som er afhængige af lys og varme helt ned til jordoverfladen.

Færdiggravede råstofgrave giver enestående muligheder for at rette op på tilbagegangen. Her er den overgødskede overjord fjernet, og der er skrænter, som ikke er tilgroede, som er lyse og varme, og som derfor kan være et åndehul for arter, der ellers er ved at forsvinde fra den danske natur. Er skrænterne samtidig stejle forhindres eller forsinkes tilgroningen."

I det pågældende udkast til tilladelse efterlades området primært som to dybe søer. Søerne vil ikke have betydning for den tørre korridor, som grusgravene potentielt indgår i. Vi mener ikke, at kommuneplanens retningslinje 6.1.2. i tilstrækkeligt omfang er tilgodeset i udkastet til råstoff tilladelsen.

Det fremgår af retningslinjen:

" 6.1.2 Indenfor potentielle naturområder skal der tages særlige hensyn til muligheden for at skabe ny natur. De potentielle naturområder fremgår af temaet "potentielle naturområder" på kortet. I færdiggravede råstofgrave, skal efterbehandlingen så vidt muligt tilrettelægges med henblik på at etablere nye naturområder. De potentielle naturområder suppleres af lavbundsarealer, der ikke allerede er beskyttede naturtyper (se retningslinje 6.1.7). Lavbundsarealerne skal så vidt muligt friholdes for byggeri og anlæg, der kan forringe muligheden for at genskabe værdifulde naturområder."

De potentielle naturområder og korridorer indgår i Grønt Danmarkskort, som Sorø Kommune vil skulle planlægge for i forbindelse med den kommende kommuneplan, og at Erhvervsstyrelsen har Grønt Danmarkskort som et plantema, jf. Planlovens §11a, stk. 14. Vi vil foreslå, at der i tilladelsen redegøres for, hvordan området kan indgå i Grønt Danmarkskort.

DN Sorø ser frem til, at vores bemærkninger vil blive brugt i forbindelse med den videre behandling af den ansøgte gravetilladelse.

Med venlig hilsen

Niels Hilker
formand for DN i Sorø